

Unlike *Everyman*, Prospero is the model of a human-centered individual, whose identity comes from within himself. His island is his own labyrinth of psyche and consciousness. Using Freudian theory, we see that Prospero does not struggle with his own “evil” (Id) and idealism (Super-Ego), but integrates them into a single whole (Ego). His magic, which can be seen as his “Masculine Protest” against political humiliation in Milan, is voluntarily set aside at the end, forming a new personality that accepts all of its weaknesses. While *Everyman* loses his identity through an external, forced “peeling away of layers,” Prospero achieves his identity by deliberately letting go of the fantasy that he possesses absolute power.

In conclusion, the journey from medieval allegory to Renaissance drama is the story of how the human soul “moved” inside the skull. Prospero, who breaks his staff, stands much closer to modern man than *Everyman* entering the grave. He proves that true identity lies not in what we have “borrowed” from the universe, but in what “darkness” we have dared to claim as our own.

REFERENCES:

1. Alfred A. The neurotic constitution: outlines of a comparative individualistic psychology and psychotherapy. New York : Moffat, Yard and Company, 1917. 456 p.
2. *Everyman*: a moral play. New York : Fox, Duffield and Company, 1904. 43 p.
3. Freud S. The ego and the id. *The American Journal of the Medical Sciences*. 1961. Vol. 5, no. 1. P. 656. URL: <https://doi.org/10.1097/00000441-196111000-00027> (date of access: 16.03.2026).
4. Bloom H. Shakespeare: the invention of the human. New York : Riverhead Books, 1998. 745 p.
5. Shakespeare W. *The tempest* / ed. by V. M. Vaughan, A. T. Vaughan. London, England : Arden Shakespeare, 2000. 366 p.
6. Van Laan T. F. *Everyman*: a structural analysis. *PMLA/Publications of the Modern Language Association of America*. 1963. Vol. 78, no. 5. P. 465–475. URL: <https://doi.org/10.2307/460724> (date of access: 16.03.2026).

Осун Софія

*здобувач першого рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Науковий керівник: Довбуш О. І., кандидат філологічних наук,
доцент кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови*

ЛІТЕРАТУРА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

У сучасному глобалізованому світі, де кордони між державами стають усе більш прозорими, а інформаційні потоки – миттєвими, питання співіснування різних народів, культур та світоглядів набуває особливої гостроти. Міжкультурна компетентність сьогодні виходить за межі простої ввічливості чи базових знань про іноземні традиції. Це критично важливий інструмент

запобігання конфліктам, та міжкультурним непорозумінням, що охоплює інтегровану сукупність соціокультурних знань, психологічну готовність до сприйняття «іншості» та стратегічну гнучкість у комунікації. Вона включає глибоке розуміння ціннісних орієнтирів і ментальних моделей різних народів, здатність до емпатії та рефлексії власних стереотипів, а також уміння адаптувати вербальну й невербальну поведінку до специфічних контекстів без втрати особистої ідентичності. Метою нашого дослідження є обґрунтування потенціалу художньої літератури як ефективного засобу формування міжкультурної компетентності особистості.

Міжкультурна компетентність, згідно з формулюванням Олександра Пасічника, – це здатність усвідомлювати чинники, зумовлені іншою культурою, та те, як вони впливають на менталітет і моделі поведінки представників цієї культури і, відштовхуючись від цього, вибудовувати власну комунікативну та поведінкову стратегію у процесі спілкування з ними. При цьому важливо, щоб ця взаємодія базувалася на засадах толерантності, взаємоповаги та взаєморозуміння і не порушувала цінності й норми жодної з культур [2, с. 5].

Важливим аспектом у цьому контексті є позиція М. Кушнерової, яка зазначає, що ознайомлення з художніми текстами, створеними представниками інших культур, сприяє ефективному формуванню міжкультурної компетентності [1, с. 5]. Подібну думку висловлює і О. Ніколенко, акцентуючи увагу на винятковому потенціалі зарубіжної літератури з огляду на можливість через читання та осмислення художніх творів інтегрувати в український простір світовий духовний досвід. Це дозволяє виховувати повагу до представників інших культур, залучати вкрай важливий у сучасних умовах мультикультурності діалог культур [1, с. 3].

Під час читання зарубіжної художньої літератури читач виходить за межі власного світогляду. Коли він знайомиться з героями твору, які мають власні погляди, переконання, традиції і чий спосіб життя відрізняється від звичного, він починає сприймати їх як особистостей, а не як уособлення національних стереотипів. Художній текст створює безпечний простір, де читач може без загрози для власної ідентичності зіткнутися з «чужим» і відчутти емпатію до нього. Емпатія, своєю чергою, є емоційним фундаментом міжкультурної компетентності, адже вона перетворює суху інформацію про культуру на живий досвід співпереживання.

Завдяки художній зарубіжній літературі читачі дізнаються про традиції, звичаї, норми та історію певної нації. Так, у творі «Гордість та упередження» Джейн Остін описуються суворі правила балів, листування та візитів, за недотримання яких люди у той історичний період могли бути виключеними з суспільства. Яскравим підтвердженням цього є епізод, коли Елізабет Беннет приходить пішки до маєтку Недерфілд, щоб провідати хвору сестру. Її заляпана багнюкою сукня викликає справжній шок і презирство у сестер Бінглі, адже для тогочасного вищого світу такий вчинок був ознакою нехтування етикетом. Міжкультурна компетентність тут проявляється як обізнаність щодо специфіки соціальних відносин у певний історичний період, що дозволяє уникнути оцінних суджень щодо поведінки персонажів минулого.

На прикладі твору «Ті, що співають у терні» Коллін Мак-Калоу можна показати, як художня література є дієвим засобом формування міжкультурної компетентності. Авторка змальовує ірландців як народ, чия ідентичність міцно вкорінена в релігійності, схильності до внутрішньої рефлексії та фаталізмі. Так, для Педді Клірі католицизм має величезне значення, він разом з родиною ходить щонеділі до церкви і священник де Брікассар є для нього незаперечним авторитетом. Ознаками ірландського характеру в романі відзначаються глибока сімейність та своєрідна прив'язаність до землі – родина Клірі привчає дітей до важкої і сумлінної праці. Своєрідну ірландську стійкість та фаталізм зображено в епізоді, коли після пожежі на Дрогеді та загибелі Педді і Стюарта, родина не впадає у відчай, а мовчки та самовіддано береться за відновлення господарства. Ця сцена демонструє не лише глибоку прив'язаність до землі, а й ірландську звичку приймати будь-які удари долі як Божу волю, що вимагає сумлінної праці без скарг. Читач дізнається про ірландців як про людей, що зберігають традиції не через консерватизм, а через необхідність внутрішнього захисту в умовах постійної боротьби за виживання.

Окрім того, у творі читач стає очевидцем перебування головних персонажів у різних куточках світу. Наприклад, Педді з дружиною та дітьми з Нової Зеландії плывуть до Австралії, куди їх запросила Мері жити і працювати. Також у творі описано подорожі Меггі Австралією, перебування Ральфа та Дейна у Греції, Римі та Ватикані, робота Джастіни у Лондоні. Змальовуючи мандри персонажів, авторка акцентує увагу на зіткненні різних культурних кодів, кліматичних умов та життєвих укладів. Зокрема персонажам було важко звикнути до суворого, жаркого австралійського клімату. Показовим є момент, коли Мері Карсон дає поради Фіоні щодо вбрання, наполягаючи на сукнях із легших тканин, адже Фіона, звикла до прохолодної Нової Зеландії, тому продовжувала носити одяг із цупкого матеріалу. Мері також зауважує, що на Дрогеді неможливо перемогти пил та комах, і до цього треба просто звикнути – це яскравий приклад адаптації до нового середовища. Велика кількість персонажів, що представляють різні віросповідання (протестанти, католики, агностики) та національності (ірландці, німці, італійці), стає для читача навчальним майданчиком із розвитку толерантності.

Окремо варто згадати твір «Робінзон Крузо» Даніеля Дефо, де змальовано зіткнення культур, що не є рівноправним діалогом. Головний персонаж не намагається щиро поцікавитися культурою П'ятниці, натомість нав'язує йому власний світогляд: навчає англійської мови, навертає у християнство, змушує відмовитися від його традиційних вподобань. У контексті формування міжкультурної компетентності аналіз цього твору стає повчальним прикладом «культурної експансії». Розуміння того, чому поведінка Робінзона не є взірцевою, дозволяє читачеві усвідомити важливий постулат: жоден народ не є кращим за інші, всі національності є самобутніми, тому ми маємо поважати їхню гідність та відмовлятися від будь-яких форм культурної дискримінації.

Отже, література – це один із найважливіших засобів формування міжкультурної компетентності. Адже вона розкриває читачеві культуру, традиції, релігійні особливості, суспільні правила і норми інших країн. Художні твори поглиблюють обізнаність читача в культурній розмаїтості, історії та

географії інших держав, за допомогою чого формується толерантне ставлення до представників інших національностей. На нашу думку, зарубіжні твори готують читача до особливостей світогляду іноземців, запобігаючи при цьому міжкультурним непорозумінням, а також сприяють саморозвитку в мультикультурному середовищі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кушнерьова М. О. Формування міжкультурної компетентності в старшій школі засобами зарубіжної літератури. Вісник науки та освіти. 2025. № 1(3 1) 12 с.
2. Пасічник О. Міжкультурна компетентність як складова іншомовної комунікативної компетентності. м. Київ, 2021. С. 1-6.
3. Пришляк О. Ю. Міжкультурна компетентність у контексті діалогу культур. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2019. № 6 (329), Ч. II, С. 228-238.
4. Rozman I. Polycultural competence as a literary component of research. Pedagogy and Education Management Review (PEMR). Issue 3 (5), 2021. С. 1-8.

Петручик Софія

здобувачка другого рівня вищої освіти,

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Науковий керівник: Павлюк А. Б.,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри практики англійської мови

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ ДО ЧИТАННЯ НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті [5] проголошує пріоритетним завданням виховання всебічно розвиненої, активної та творчої особистості. На цьому також наголошує Державний стандарт базової середньої освіти [2], який передбачає розвиток активного пізнавального ставлення до процесу навчання та формування читацької компетентності як однієї з ключових. Таким чином, у засадничих державних документах акцентується увага на створенні умов для формування внутрішньої мотивації здобувачів освіти, де особливе місце посідає бажання читати та аналізувати художні тексти. Проте у сучасних умовах цифрової трансформації суспільства, на жаль, серед здобувачів освіти спостерігається криза читацьких інтересів.

Як зазначають І. Бакаленко та Ю. Курилова: «Інтерес до читання дуже важко стимулювати старими методами: зниження індексу зацікавленості до нього – загальносвітова тенденція» [1, с. 29]. Саме тому школа має стати чинником формування нових життєвих установок учнів, розвиваючи їх пізнавальну мотивацію засобами світової культури через оновлення методичних підходів.

Констатуючи невідповідність класичних методик запитам сучасної молоді, педагоги-практики Л. Мацевко-Бекерська [4] та О. Ісаєва [3] наголошують, що